

Рајска башта близу Ахтопоља

Автор(и): Растителна защита
Дата: 14.01.2021 Број: 1/2021

Godine 2020. tačno je 35 godina od kada je najveći zasad hurme u Bugarskoj zasađen u okolini grada Ahtopolja.

Prvi zapisi o gajenju i uzgoju hurme (*Diospyros kaki*) potiču sa Dalekog istoka – iz Japana i Kine.

Poreklo sadnica korišćenih u zasadu kod Ahtopolja je, međutim, crnomorsko, sa poluostrva Krim. Mlada stabla su prvobitno gajena u renomiranom Nikitskom botaničkom vrtu*, u blizini Jalte.

Isporučeno je ukupno 240 kultivisanih sadnica, visine oko jedan i po metar.

Izbor sadnica, sadnja u proleće 1985. godine i njihov dalji uzgoj u zasadu bili su posao i odgovornost istraživačkog tima Eksperimentalne stanice za južne kulture u gradu Mičurinu (sada Carevo), koji je deo Poljoprivredne akademije.

Do tada hurma kao voće nije bila naročito poznata u Bugarskoj i potražnja za njom bila je ograničena.

Glavni naučni zadatak bio je: u kojoj meri će se plantaža moći aklimatizovati ovde, na južnom crnomorskom primorju, i roditi. Do tada su se pojedina stabla hurme gajila pojedinačno u dvorištima kuća, na zaštićenim mestima zaštićenim od severoistočnog vetra.

"Rođenje" ili, tačnije, "datum sadnje" najveće plantaže hurme u Bugarskoj bilo je početkom aprila 1985. godine. Jedinствени zasad, površine 60 jutara, nalazi se na zemljištu grada Ahtopolja: blizu mora, u lokalitetu Varvarsko, neposredno iznad kampova "Delfin" i iznad puta od Careva do Ahtopolja.

U zasadu kod Ahtopolja nalazi se pet sorti: *Hiro Tanenashi*, *Hyakume*, *Hachiya*, *Costata*, *Zenji Maru*.

Mlada stabla hurme zasađena su po šemi razmaka 5 sa 5 metara: redovi su udaljeni pet metara jedan od drugog, a razmak između stabala u redu je takođe pet metara. Podizanje sadnica pokazalo se uspešnim i naredne godine ceo zasad od 60 jutara ograđen je trajnom ogradom od betonskih stubova i pocinčane žičane mreže. Postavljeni su stražari da štite ovaj zasad i nekoliko drugih zasada sa trajnim nasadima Eksperimentalne stanice za južne kulture u okolini Ahtopolja.

Pojedina stabla su počela da rađaju već druge godine, a treće godine sva mlada stabla hurme u zasadu kod Ahtopolja već su davala svoje prve plodove. U narednoj deceniji rodnost je prirodno rasla.

U zasadu hurme kod Ahtopolja počele su da se primenjuju sve uobičajene agrotehničke mere za voćnjake: rezidba krošnje, prskanje, đubrenje, plavljenje. Razmak između redova omogućava mehanizovanu obradu, uključujući i traktorima.

Proizvod iz voćnjaka plasiran je u Burgas i veće gradove.

Od jednog jutra zasada hurme pod normalnim uslovima moguće je dobiti oko jednu i po tonu ploda. Pod povoljnim uslovima i sa stabilima u maksimalnoj rodnoj dobi (starosti oko sedam do osam godina) prinosi mogu premašiti 2 tone ploda. Postoje ruski izveštaji o godišnjem prinosu od 200–250 kg sa jednog stabla.

Do danas eksperimentalni zasad hurme kod Ahtopolja ostaje najveći u Bugarskoj. U našoj zemlji ovaj eksperiment, u takvim proizvodnim razmerama, nije nastavljen nigde drugde. Čak i danas su zasadi hurme u Bugarskoj mnogo skromnijih razmera i ne prelaze jedan ili dva jutra.

Nakon političkih promena 1989. godine, za zasad su postepeno nastupala sve složenija vremena. Do kasnih 1990-ih, ukupno tri parcele, svaka veličine osam jutara, vraćene su privatnim vlasnicima u samom srcu bloka zasada hurme. Naknadno je ograda koja je štitila zasad kao jednu proizvodnu celinu opljačkana i uništena.

Poslednja sveobuhvatna obrada traktorom zasada hurme izvršena je 2002. godine. Uprkos promenama koje su se dogodile, povezanim sa vraćanjem privatnog vlasništva nad skoro polovinom zasada, obrada je izvršena na celoj površini plantaže,

kako bi se ovaj jedinstveni bugarski agronomski eksperiment, vredan sa naučne tačke gledišta, mogao sačuvati.

Zasad hurme kod Ahtopolja odavno je postao prepoznatljivi toponim i jedna od vizitkarti južnog crnomorskog primorja.

Napomene:

* Nikitski botanički vrt (Никитский ботанический сад) nalazi se na poluostrvu Krim, u blizini crnomorskog letovališta Jalta. Botanički vrt je osnovan 1812. godine i jedan je od najstarijih istraživačkih instituta u tadašnjem Ruskom carstvu. Od prvih godina svog postojanja, botanički vrt se specijalizovao za introdukciju, aklimatizaciju, oplemenjivanje i široko širenje južnog voća, ukrasnog, dekorativnog, novog industrijskog, lekovitog i drugih korisnih biljaka.

Karakteristike sorti korišćenih u zasadu kod Ahtopolja

- Hiro Tanenashi (sa neopornim plodovima, ne zahtevaju skladištenje za uklanjanje oporosti, sam plod je ravan, sa četiri rebra)
- Hyakume (sa velikim do veoma velikim plodovima, sa plutenim koncentričnim krugovima na donjem delu ploda)
- Hachiya (sa velikim do veoma velikim plodovima, žuto-narandžaste boje)
- Costata (najotpornija sorta na zimu, sa plodovima srednje veličine, konusnim, intenzivne crveno-narandžaste boje; listovi su kožasti i sjajni)

- Zenji Maru (kod Ahtopolja je zasađeno samo 5–6 stabala, sa narandžasto-žutim plodovima srednje veličine).

Inž. Ivan Kamburov, glavni stručnjak za "Biološku raznovrsnost" pri Upravi Parka prirode "Strandža"